

Sjekker hjertet til alle

Jordmødre ved Stavanger universitetssjuehus har undersøkt hjertet til fostre hos 6781 gravide, med farge-doppler.

Tekst Marie Rein Bore og Sidsel Valum

Foto Marte M. Strandskog/Stavanger universitetssykehus

LEDER PROSJEKTET: Lege og dr. philos Torbjørn Eggebø er seksjonsoverlege ved Kvinne-barnklinikken ved Stavanger universitetssjuehus. Han har vært leder for studien.

Ved Stavanger Universitetssjuehus er det utført et forskningsprosjekt med bruk av farge-doppler ved den rutinemessige 18. ukers ultralydundersøkelsen. I alt 6781 gravide har vært undersøkt med farge-doppler i løpet av forskningsprosjektet. Prosjektet startet i mai 2006 og varte til juli 2009.

Leder for studien, seksjonsoverlege Torbjørn Moe Eggebø ved Stavanger universitetssjuehus, sier farge-doppler blir brukt i Norge når det er mistanke om at fosteret kan ha hjertefeil, for eksempel hvis søsken er født med hjertefeil eller hvis moren har diabetes, altså ulike risikogrupper.

– Men siden de fleste hjertefeil finnes hos nyfødte der mødre ikke er i en risikogruppe, har vårt utgangspunkt vært å legge den ekstra undersøkelsen av blodgjennomstrømmingen inn i rutineundersøkelsen. Så langt jeg vet, er vi det første senteret som har brukt den undersøkelsen på alle gravide som

kom for å ta ultralyd, sier Eggebø.

– Og dere har oppdaget flere hjertefeil?

– Ja, vi har funnet flere enn i andre skandinaviske studier, sier Eggebø.

Siden undersøkelsen ennå ikke er publisert, kan han ikke gå ut med nøyaktige tall.

Viktige funn

– Hva slags hjertefeil har dere funnet?

– I noen tilfeller er feilen så alvorlig at barnet vil dø like etter fødselen. I andre tilfeller er det en hjertefeil som kan opereres. Da har den gravide blitt sendt til Rikshospitalet for å føde der slik at den nyfødte kan bli raskt operert, sier Eggebø.

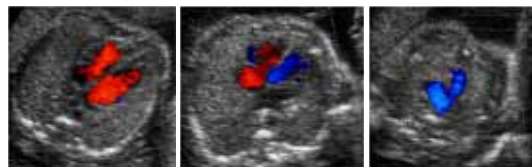
Seks jordmødre ved SUS har gjort ultralydundersøkelsene med farge-doppler. Eggebø sier at det var jordmor Claudia Heien som først lanserte ideen om å forske på muligheter til på et tidlig tidspunkt å finne hjertefeil hos et foster. Han understreker at prosjektet kom i gang takket være Heien, som også har

UTEN FARGE-DOPPLER:

FOSTERHJERTET I 2D med 4-kammer, avgang av aorta og tre-kar-snittet.

MED FARGE-DOPPLER:

FOSTERHJERTET MED FARGE-DOPPLER: Blodstrøm over AV-klaffene, aortaavgang og ductus arteriosus.

fostre

Om undersøkelsen

- Samtlige av kvinnene som har deltatt i undersøkelsen bor i Rogaland.
- Seks jordmødre ved SUS har gjort ultralydundersøkelsene.

vært med å samle inn data fra bruk av farge-doppler i rutinemessig 18. ukers ultralydkontroll.

– Hun hadde ideen til prosjektet og har vært drivkraften i prosjektet. Hun har også lært opp de andre jordmødrene i bruk av teknikken, sier Torbjørn Eggebø.

Skal publiseres

Eggebø har skrevet en større artikkel som nå er sendt til vurdering hos andre forskere med tanke på at den skal publiseres i et stort internasjonalt legetidsskrift.

Å gjøre denne ekstraundersøkelsen av blodgjennomstrømningen i fosterets hjerte til en del av en standardundersøkelse ligger i tilfelle et godt stykke fram i tid. Flere undersøkelser må til.

Før resultatene er publisert i et anerkjent vitenskapelig tidsskrift, ønsker han ikke å røpe for mye. Målet med forskningen har vært å undersøke om det er hensiktsmessig å bruke metoden i rutinemessig kontroll.

Det ser ut til at metoden hjelper. Resultatene våre er bedre enn resultatene fra andre skandinaviske studier. Vi bruker ikke farge-doppler rutinemessig i første trimester. Vi vet ikke sikkert om det er trygt så tidlig i svangerskapet. I andre trimester er det trygt, sier Eggebø. Ved sykehuset brukes nå farge-doppler for å undersøke alle fostre ved 18. ukers ultralyds-undersøkelse.

HELT OK: De fleste hjertefeil finnes hos nyfødte der mødre ikke er i en risikogruppe. Illustrasjonsfoto: Colourbox.

Fra ide til forskning

Ultradjormor Claudia Heien (53) foreslo forskningsprosjektet med bruk av farge-doppler ved den rutinemessige 18.-ukers ultralydundersøkelsen.

Tekst Sidsel Valum

Foto Marte M. Strandskog/Stavanger Universitetssykehus og privat

Jordmoren som lanserte ideen, Claudia Heien, jobber til daglig som ultradyjordmor ved Kvinne-barnklinikken i Stavanger universitetssykehus (SUS), hvor hun har vært ansatt

som jordmor i rundt 20 år. Mange norske jordmødre og leger har hørt henne fortelle om avansert bruk av ultralyd for å avdekke mulige hjerte-feil hos fosteret så tidlig som mulig. Hun holder ofte foredrag om temaet for jordmødre og leger.

– *Hvordan oppsto ideen til prosjektet?*

– Da jeg var ferdig med videreutdanning innen ultralyd ved NTNU i 2002, ble jeg oppfordret til å finne ideer til forskning. Jeg deltok blant annet på verdenskongresser om ultralyd, og da var det jeg begynte å tenke på om farge-doppler kan brukes i rutinemessig kontroll, forteller hun.

DRIFITIG JORDMOR: Claudia Heien hadde ideen til prosjektet. Hun er ultradyjordmor ved Kvinne-barnklinikken ved Stavanger Universitetssykehus. Foto: Privat.

■ Ultralyd

- Ultralyd for diagnostikk er basert på lydbølger i området 1 til 15 megahertz, som sendes og mottas av en transducer, signalene gjøres deretter fortløpende om til bilder, kurver eller lydsignaler.
- Den brukes til å måle blodstrøm i arterie og vener og i hjertet. I Norge utføres ultralydundersøkelser som oftest av leger bortsett fra undersøkelser av foster som også foretas av jordmødre. Ultralyd-doppler er en videreutviklet ultralydteknikk.
- Leger får sin opplæring i ultralyddiagnostikk som en del av sin spesialisering, jordmødre har et videreutdanningstilbud i ultralyd ved NTNU i samarbeid med Nasjonalt Senter for Fostermedisin

Barn med hjerte-feil

- Hvert år blir mellom 500 og 600 barn født med hjerte-feil i Norge.
- Hjertet er det organet som oftest har misdannelser ved fødsel.

Hun forteller at erfaringen med bruk av metoden så langt er at den gir mer opplysninger om fosterhertet enn bare svart-hvitt-bilder.

– Men det krever opplæring. Ultralydjordmødrene må vite hva de gjør, men det blir fort en vane, forteller hun. ■

OPPDAGER ALVORLIGE HJERTEFEIL

Totalt oppdages i dag 57 prosent av de alvorlige hjerte-feilene før fødselen, mot 18 prosent i 1986. Prognosen for dem som ble oppdaget før fødselen har vist seg å være dårlig, fordi de fleste av de oppdagede hjerte-feilene i tillegg hadde kromosomfeil eller andre medfødte avvik. Medfødte hjerte-feil opptrer relativt hyppig, og studier har vist at oppdagelse før fødselen kan bedre prognosen. I sin dokrorgradsavhandling (2006) viste jordmor og dr. philos Eva Tegnander at grunn-opplæring i ultralyd og stor ultralydfering hos dem som utfører undersøkelsene, har vesentlig betydning for evnen til å oppdage alvorlige hjerte-feil.

(Kilde: ntnu.no)

Illustrasjonsfoto: Colourbox